

BÛSÎRÎ (ö. 696/1297?)'NİN KASÎDE-İ BÛRDE'SİNİN MÜTERCİMİ BELİRSİZ MANZUM BİR TERCÜMESİ

Hamza KOÇ | ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8324-3707> | hamza.koc@giresun.edu.tr

Doç. Dr., Giresun Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Giresun-Türkiye / Assoc.
Prof. Dr., Giresun University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature,
Giresun-Türkiye ROR ID: <https://ror.org/05sraq822>

Atıf Bilgisi/Citation: Koç, Hamza. "Bûsîrî (ö. 696/1297?)'nin Kasîde-i Bürde'sinin Mütercimi Belirsiz Manzum Bir Tercümesi". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 34 (Prof. Dr. Hüseyin Akkaya Armağanı) (Haziran 2025), 352-381. <https://doi.org/10.15247/1631253>
Koç, Hamza. "An Anonymous Verse Translation of Bûsîrî's (d. 696/1297?) Kasîde-i Bürde". *The Journal of Ottoman Literature Studies*, 34 (In Honor of Prof. Dr. Hüseyin Akkaya) (June 2025), 352-381. <https://doi.org/10.15247/1631253>

Geliş Tarihi/Date of Submission: 01.02.2025

Kabul Tarihi/Date of Acceptance: 10.03.2025

Yayın Tarihi/Date of Publication: 30.06.2025

Değerlendirme/Peer-Review: İki Dış Hakem-Çift Taraflı Körleme/Double anonymized-Two External

Araştırma Makalesi/Research Article

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur./ It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited

Benzerlik Taraması/Plagiarism Checks: Yapıldı – Turnitin

Etik Bildirim/Complaints: divanedebyatidergisi@gmail.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/The author(s) has no conflict of interest to declare

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır/The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) lisansı altında yayımlanmaktadır/Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

ISSN: 1308-6553

e-ISSN: 2792-0836

ÖZET

Hız. Muhammed'i övmek ve onun vasıflarını anlatmak için yazılmış manzumelere na't adı verilmektedir. Ka'b b. Zühre (ö. 24/645?) ile Bûsîrî (ö. 696/1297?)'nin Hız. Peygamber'e duydukları derin muhabbetin bir tezahürü olarak Arapça kaleme aldıkları ve İslam dünyasında ciddi bir ilgiye mazhar olan kasideleri, na't türünün en güzel örneklerindendir. Ka'b'ın; ilk beytinin başında geçen *Bânet Su'âd* ifadesiyle anılan ya da Hız. Peygamber'in kendisine hediye ettiği hırkaya istinaden *Kasîde-i Bürde* adıyla bilinen şiiri, bu türe öncülük etmiş ve Bûsîrî'nin asıl ismi *el-Kevâkibü'd-Dürriyye fî Medhi Hayri'l-Beriyye* olan kasidesine de ilham kaynağı olmuştur. Bûsîrî'nin; ömrünün son demlerinde yakalandığı felç hastalığından kurtulmasına vesile olduğu için *Kasîdetü'l-Bür'e*, kafiye harfinden dolayı *el-Kasîdetü'l-Mîmiyye* ve rüyasında Resulullah'ın elinden hırka giydiğine dair rivayete dayanarak *Kasîdetü'l-Bürde* şeklinde şöhret bulan bu manzumesi, gerek yazılış hikâyesi gerekse edebî gücü bakımından Ka'b'ın şiirini aşmayı başarmış ve manzum veya mensur biçimde defalarca dilimize tercüme edilmiştir. Ahmed-i Rıdvân (ö. 1528-1538?), Kemâl Paşa-zâde (ö. 1534), Şemseddin Sivasî (ö. 1597) ve Nahîfî (ö. 1738) gibi tanınmış şairlerin yanı sıra belli bir üne kavuşamamış birçok şairin nazmen Türkçeye çevirdiği bu meşhur na'tın mütercimi meçhul tercüme de oldukça fazladır. Bu çalışmada Bûsîrî'nin *Kasîde-i Bürde*'sine kim tarafından ve ne zaman yapıldığı belirsiz olan manzum bir tercüme ele alınacaktır. Diğerlerinden farklı olarak mesnevi nazım biçimi ve *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbı ile kaleme alınan tercümenin tespit edilebilen tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail 728/1 numarada kayıtlıdır. Makalede öncelikle Ka'b b. Zühre ile Bûsîrî'nin *Kasîde-i Bürde*'leri hakkında bilgi verilecek, ardından tercümenin şekil ve muhteva hususiyetleri üzerinde durulacak ve 137 beyitten oluşan çeviri yazılı metni sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Bûsîrî, *Kasîde-i Bürde*, Manzum Tercüme, Mesnevi.

AN ANONYMOUS VERSE TRANSLATION OF BÛSÎRÎ'S (d. 696/1297?) KASÎDE-İ BÜRDE

ABSTRACT

"Na't" refers to a genre of Ottoman-Islamic ode poetry that praises and describes the Prophet Mohammad. Two marvellous "na't" poets include Ka'b b. Zühre (d. 24/645?) and Bûsîrî (d. 696/1297?), who both wrote in Arabic, and whose deep affection for Mohammad is renowned across the Islamic world. Ka'b's most famous ode, *Kasîde-i Bürde*, kicks off with the line "Bânet Su'âd" and talks about a gown given to the prophet. It also inspired Bûsîrî to write *el-Kevâkibü'd-Dürriyye fî Medhi Hayri'l-Beriyye*. Bûsîrî would end up suffering a stroke towards the end of life, but recovered, and went on to write *Kasîdetü'l-Bür'e* – an ode based on a dream he had in which he put on the prophet's gown scrawled with the *el-Kasîdetü'l-Mîmiyye* over it, thereby healing him. From a both a literary and thematic angle, *Kasîdetü'l-Bür'e* surpassed Ka'b's on multiple fronts, and has since been translated into Ottoman and Modern Turkish multiple times over – some in verse, others in prose. Four translations that particularly stand out are those by the poets Ahmed-i Rıdvân (d. 1528-1538?), Kemâl Paşa-zâde (d. 1534), Şemseddin Sivasî (d. 1597), and Nahîfî (d. 1738). In this study, we shall dissect an undated anonymous translation of *Kasîde-i Bürde*: Süleymaniye Library: Lala İsmail 728/1 (single manuscript). We plan on exploring what makes it different from other translations – most notably the *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* form, and unique *mathnawî* character. For background context, we will talk about Ka'b b. Zühre and Bûsîrî's *Kasîde-i Bürde* versions first. Then we intend to explore the translation in question for its overall format and content. We also will include a full Latin-letter translation of it as well - all 137 couplets thereof.

Keywords: Classical Ottoman Literature, Bûsîrî, *Kasîde-i Bürde*, Verse Translation, Mathnawî.

Giriş

Ka'b b. Zühre (ö. 24/645?) ile Muhammed b. Saîd el-Bûsîrî (ö. 696/1297?)'nin Hz. Peygamber'e duydukları derin muhabbetin bir tezahürü olarak kaleme aldıkları ve *Kasîde-i Bürde* adıyla şöhret bulan manzumeleri na't türünün en güzel örneklerindendir. Yazıldığı dili ve coğrafyayı aşan bu kasidelerin Türk edebiyatında da çok geniş yansımaları olmuş ve her iki şiir de pek çok kez tercüme edilerek edebiyatımıza kazandırılmıştır.

Kasîde-i Bürde şeklinde tesmiye olunan bu manzumelerden ilki Ka'b b. Zühre'ye aittir. Ka'b'ın kasidesi, Resul-i Ekrem'e hayattayken sunulan en güzel övgü şiiri olarak kabul edilir. Ka'b, kardeşi Büceyr (ö. 10/631'den sonra)'ın Müslüman olması üzerine onu ve Hz. Peygamber'i hicveden bir şiir yazmış, bu sebeple Resulullah da onun cezalandırılmasını istemiştir. Ancak daha sonra Hz. Peygamber'den özür dileyerek Müslüman olmuş ve huzurunda sözü edilen kasidesini okumuştur. Kasideyi çok beğenen Hz. Peygamber, Yemen'den gelen hırkasını (bürde) çıkarıp Ka'b'ın omuzlarına koyarak onu ödüllendirmiş, bundan dolayı bu şiir *Kasîdetü'l-Bürde* adıyla meşhur olmuştur (Durmuş, 2005, 30/451).

Cahiliye döneminin geleneksel kaside tarzı ile nazmedilmiş olan *Kasîdetü'l-Bürde*'nin nesib bölümüne (1-14. beyitler) şair, Su'âd'ın ayrılığından söz ederek başlar. Su'âd yumuşak sesli, ılık bakışlı, gözleri sürmeli, vücudunun aşağı kısımları dolgun, yukarı kısımları zayıf, orta boylu, tebessüm ettiği zaman beyaz dişleri görünen bir ceylandır. Şair burada Su'âd'ı nasihat dinlemeyen, sözünde durmayan, cefakâr, yalancı, vefasız dost simgesi olarak kullanır. Tasvir bölümünde (15-35. beyitler) kaside geleneğine uygun olarak memduha ulaşmak üzere bindiği deveyi tasvir eder. Kasidenin medih bölümü (43-53. beyitler) özür beyanı (i'tizâr) ve Hz. Peygamber'le muhacirleri medih olmak üzere iki kısımdan oluşur. Ka'b, Resul-i Ekrem'in kendisini affetmesi hususunda hiçbir dostundan yardım görmediğini, Resulullah'a kendisi hakkında olumsuz birçok şey söylendiğini, ancak bunların dedikoducular tarafından uydurulduğunu, Hz. Peygamber'den ceza değil af umduğunu söyledikten sonra onu övmeye başlar. Bir bütün olarak bakıldığında *Kasîde-i Bürde*'ye korku, endişe, dışlanma, sıkıntı ve ümitsizlikten oluşan psikolojik bir atmosferin hâkim olduğu görülür. Ayrılıkla başlayıp ölüm teması ile son bulan kasidenin kötümser duygular içinde nazmedildiği söylenebilir (Demirayak, 2001, 24/567).

İslami edebiyatın ilk ve en önemli eserlerinden biri olarak kabul gören *Kasîde-i Bürde*, Hz. Peygamber'in takdir etmesi ve şairini ödüllendirmesi dolayısıyla Müslümanlar arasında oldukça itibar görmüş, bir bereket vesilesi olarak zaman zaman meclislerde okunmuş, hatta bazı âlimlerin bela ve musibetlerden korunmak üzere devam ettiği bir evrad hâline gelmiştir. İslam halifeleri tarafından korunarak en nihayetinde Osmanlı Devleti'ne intikal eden ve bugün Mukaddes Emanetler arasındaki en seçkin eşyalardan biri olarak Topkapı Sarayı'nda sergilenen Hırka-i Saadet ile özdeşleşmiş olması bu şiire olan rağbeti ve eserin tarihî kıymetini bir kat daha artırmıştır (Güler, 2023, 9). 55 beyitten 60 beyte kadar uzanan örnekleri bulunan ve *müstefîlün fâ'ilün müstefîlün fâ'ilün* kalıbı ile kaleme alınan *Kasîde-i Bürde*'nin Türk edebiyatında birçok manzum-mensur tercümesi ve şerhi bulunmaktadır.¹

Kasîde-i Bürde adıyla bilinen diğer manzume, Mısırlı sufi ve şair Muhammed b. Saîd el-Bûsîrî'ye aittir. 608/1212 yılında Yukarı Mısır'da Behnesa şehrine bağlı Behşim'de dünyaya gelen şair, babası tarafından Bûsîrî olduğu için Bûsîrî, annesi tarafından Delâslı olduğu için Delâsî nisbeleriyle anılmış, bazen de bu iki kelimenin birleşmesiyle ortaya çıkan Delâsîrî nisbesini kullanmıştır. Ancak Delâsî ve Delâsîrî nisbeleri zamanla unutulmuş ve şair Bûsîrî nisbesiyle tanınmıştır. Tahsiline dair ayrıntılı bilgi bulunmayan şair, kâtiplik, muhasiplik, mübaşirlik ve mutasarrıflık gibi görevlerde bulunmuş, hattatlık ve küttâb hocalığı yapmış ve seksen küsur yaşlarında İskenderiye'de vefat etmiştir. Bûsîrî'nin ölüm tarihiyle alakalı kaynaklarda muhtelif bilgiler bulunmaktadır. Kâtip Çelebi 694/1294-95, Süyûtî 695/1295-96, İbn Şâkir el-Kütübî ise 696/1296-97 yılında vefat ettiğini belirtir. Kabri İskenderiye'de sahile yakın, kendi adıyla anılan caminin içindeki sağ maksurededir. Şairin eserlerinin tamamına yakını manzum olup çoğu Hz. Peygamber hakkında yazılan kasidelerden ibarettir. Şiirleri yapı ve üslup bakımından son derece sağlam ve liriktir. *Kasîdetü'l-Bürde*, *Dîvânü'l-Bûsîrî*, *el-Kasîdetü'l-Hemziyye fî Medhi'n-Nebeviyye*, *Zuhri'l-Me'âd fî Vezni Bânet Su'âd*, *el-Muhrec ve'l-Merdûd ale'n-Nasârâ ve'l-Yehûd*, *el-Kasîdetü'l-Mudariyye fî's-Salâti alâ Hayri'l-Beriyye* ve *Takdîsü'l-Harem min Tednîsî'd-Darem* Bûsîrî'nin eserlerinden bazıları olup bunlardan başka devlet büyüklerine yazdığı kasideleri ve o dönemde Mısır'daki sosyal ve ahlaki hayatı eleştirdiği birçok şiiri bulunmaktadır (Kaya, 2018, 6/468-470).

Bûsîrî'nin Hz. Peygamber için yazdığı ve *el-Kevâkibü'd-Dürriyye fî Medhi Hayri'l-Beriyye* adını verdiği manzume, kafiye (revî) harfi mîm olduğu için *el-Kasîdetü'l-Mîmiyye*, şairin tutulduğu hastalıktan kurtulmasına vesile olduğu için de *Kasîdetü'l-Bürde* diye meşhur olmuştur. Ancak Ka'b b. Zühre'in kasidesi de aynı adla anıldığından karışıklığa

¹ Ka'b b. Zühre'in *Kasîde-i Bürde*'si ve Türk edebiyatına etkisine dair detaylı bilgi için bk. Güler, 2021.

meydan vermemek için Bûsîrî'ninki daha çok Osmanlı kültür muhitinde *Kasîdetü'l-Bür'e* (el-Kasîdetü'l-Bür'iyye) şeklinde anılmışsa da literatürde *Kasîdetü'l-Bürde* diye tanınmaktadır. Kaside şöhretini, taşıdığı sanat değerinden ziyade şairin hayatının bir döneminde geçirdiği felçten kurtulmasına vesile olduğuna dair rivayete borçludur. Bûsîrî'nin hiçbir kasidesinde felç olduğuna dair bilgi bulunmamakla birlikte kendisinden altmış altı yıl sonra vefat eden biyografi yazarı İbn Şâkir el-Kütübî ilk defa felç olayına yer vermiş, daha sonra gelen bütün müellifler de bu bilgiyi tekrar etmişlerdir. Söz konusu rivayete göre felç geçirdiğinde bir akşam kendisine şifa vermesi için Allah'a dua eden şair, rüyasında Hz. Peygamber'i görür. Resul-i Ekrem ondan kendisi için yazdığı kasideyi okumasını ister. Bûsîrî, "Yâ Resulallah! Ben sizin için birçok kaside yazdım, hangisini istersiniz?" diye sorunca Hz. Peygamber kasidenin ilk beytini söyler. Bunun üzerine şair kasidesini okumaya başlar, Resulullah da onu sonuna kadar dinler. Bitince de hırkasını çıkarıp şairin üstüne örter ve eliyle vücudunun felçli kısmını sıvazlar. Bûsîrî uykudan uyanınca vücudunda felçten eser kalmadığını fark eder. Bu rüya hadisesinin halk arasında yayılmasından sonra kaside, *Kasîdetü'l-Bürde* olarak üne kavuşmuştur. Her ne kadar bu rivayet menkıbe şeklini almış görünüyorsa da ilgili kaynaklarda kaside vesilesiyle şifaya kavuşma motifi sürekli vurgulanmaktadır (Kaya, 2001, 24/568).

On bölümden oluşan *Kasîde-i Bürde*, en eski nüshalarında 160 beyit iken sonrakilerde 165 beyte kadar ulaşmaktadır. Klasik Arap kaside tarzında olduğu gibi bu şiir de sevgiliye özlem temasının işlendiği nesib bölümüyle başlar, daha sonra nefisten şikâyet, Hz. Peygamber'e övgü, onun doğumu, mucizeleri, Kur'ân'ın fazileti, miraç mucizesi, cihadın önemi, nedamet ve ümit, dua ve niyaz bölümleriyle sona erer. Aruzun basit bahriyle (*müstef'ilün fâ'ilün müstef'ilün fâ'ilün*) yazılan, yapı ve üslup bakımından son derece sağlam ve lirik olan kaside, bu sebeple asırlardır İslam coğrafyasının her bölgesinde büyük bir ilgi görmüş, dinî toplantılarda, mübarek gün ve gecelerde, sünnet, düğün, bayram ve cenaze merasimlerinde okunagelmıştır (Kaya, 2001, 24/568).

Kasîde-i Bürde, ihtiva ettiği derin manaların yanı sıra söyleyiş güzelliği ve coşkulu üslubu sayesinde oldukça sevilmiş, Farsça, Urduca, Malayca, Pencapça ve Peştuca gibi Doğu lisanlarının yanında İngilizce, Almanca, Fransızca, İspanyolca, İtalyanca ve Yunanca gibi Batı dillerine de çevrilmiştir. Bu meşhur kaside, Türk edebiyatında da oldukça rağbet görmüş ve Hz. Peygamber'e samimi bir muhabbetle bağlı olan pek çok şair tarafından tercüme edilerek edebiyatımıza kazandırılmıştır. Abdurrahim Karahisarî (ö. 1495-96?), Ahmed-i Rıdvân (ö. 1528-1538?), Kemâl Paşa-zâde (ö. 1534), Le'âlî (ö. 1563), Nihâdî (ö. 1587), Şemseddin Sivasî (ö. 1597), Yahyâ b. Abdullah (ö. 1604'ten sonra), Kemâlâtî Mehmed (ö. ?), Paşasaraylı Fazlî Efendi (ö. 1626-27'den sonra), Esâsî (ö. 1631'den önce), Cihâdî (IV. Murad devri şairlerinden), Amasyalı Seyyid Hüseyin Efendi (ö. 1640-41'den sonra), Divitçi-zâde Mehmed Tâlib Üsküdarî (ö. 1685-86), Abdülhay Celvetî (ö. 1705), Süleyman Nahîfî (ö. 1738), Hulvî Abdullah Efendi (ö. 1746-47), Zâtî (?), Ahmed Arîf (ö. 1772-73'ten sonra), Salâhî-i Uşşâkî (ö. 1782), Koçhisarî-zâde Süleyman Tâlib (ö. 1793-94'ten sonra), İsmail Müfid Efendi (ö. 1803), Sûzî Ahmed Efendi (ö. 1830), İvranyalı Abdurrahim Kâdirî (ö. 1865), Mu'tasım el-Buhârî (ö. 1876-77'den sonra), Halepli Kudsî-zâde Kadrî (ö. 1891), Diyarbakırlı Mehmed Said Paşa (ö. 1892), Kenan Rifâî (ö. 1950), Sayrafi (ö. ?), Safâyî Mustafa b. Ali (ö. ?), Tûrâbî (ö. ?), Na'imî (ö. ?), Ali b. İsmail Babadağî (ö. ?) ve Hafız Mehmed Hayri Efendi (ö. 1924'ten sonra) tarafından nazmen Türkçeye çevrilen *Kasîde-i Bürde*'nin mütercimi belirsiz manzum tercümeleri de oldukça fazladır.²

1. Mütercimi Belirsiz Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi

1.1. Tercümenin Şekil ve Çeviri Hususiyetleri

Çalışmamıza konu olan manzum *Kasîde-i Bürde* tercümesinin kim tarafından ve ne zaman yapıldığı belirsizdir. Eserin başında bazı *Kasîde-i Bürde* tercümelerinde rastladığımız hamdele, salvele, tevhid, münacât, na't ve sebeb-i telif gibi manzum mukaddime nevinden bölümler³ yer almamaktadır.

Kasîde-i Bürde'nin diğer tercümelerinden farklı olarak mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınan eser, 137 beyitten müteşekkildir. Kaynak metinde kullanılan *müstef'ilün fâ'ilün müstef'ilün fâ'ilün* kalıbı klasik Türk şairlerinin pek aşına olmadığı bir ölçü olup çoğu *Kasîde-i Bürde* mütercimi tarafından da tercih edilmemiştir. Elimizdeki tercümeyi de mütercim, kaynak şiirden farklı olarak hafif bahrinin Türk şiirinde en fazla kullanılan ve mesnevi sahibi birçok şairin de tercih ettiği *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbı ile nazma dökmüştür. Mütercimin, zaman zaman bazı aruz tasarruflarına başvursa da vezni başarıyla tatbik ettiğini söylemek mümkündür. Örneğin uzun okunması gereken hecelerin kısa okunması, diğer bir ifadeyle kapalı hecelerin açık hece hâline getirilmesi anlamına gelen ve aruzda kusur olarak kabul

² *Kasîde-i Bürde*'nin Türkçe manzum tercümeleri hakkında detaylı bilgi için bk. Koç, 2024, 1/99-168.

³ Mesela Amasyalı Seyyid Hüseyin Efendi (ö. 1640-41'den sonra), Süleyman Nahîfî Efendi (ö. 1738) ve Ahmed Arîf (ö. 1772-73'ten sonra)'ın *Kasîde-i Bürde* tercümeleri bu tarz bölümler ihtiva etmektedir.

edilen zihafa sadece dokuz beyitte (10, 23, 28, 50, 70, 71, 74, 107, 136)⁴ başvurmuştur. Zihafı heceler çeviri yazılı metinde italik biçimde gösterilmiştir. Hece eksikliğinden dolayı kusurlu olan bir beyit (48) ise tarafımızca tamir edilmiş ve aruz kusuru giderilmiştir. Şairin, bir hece eksiltmek için başvuru ve iki ünlü sesin birbirine katılması yoluyla gerçekleştirilen vasl uygulamasından ise üç beyitte (27, 53, 78) yararlandığı görülmektedir.

Bilindiği üzere mesnevi, her beyti kendi arasında kafiyeli olan (aa/bb/cc...) ve genellikle aruzun kısa kalıplarıyla yazılan nazım şekline verilen addır. Mütercim, gerek her beytin kendi içinde kafiyeli olması gerekse veznin verdiği rahatlıktan ötürü bu nazım şeklini tercih ettiği söylenebilir. Sanatlı söyleyişten uzak duran ve gayet sade bir üslup kullanan mütercim, muhteva yönünden kaynak metne tam anlamıyla bağlı kalmamış, daha ziyade aslı beyitlerin anlamını yansıtmaya gayret etmiştir. Diğer bir şekilde ifade edecek olursak kaynak şiirin anlam dünyası ile şairlik kabiliyetini bir araya getirmeyi başarmış ve kaynak metinden anladığını mesnevi nazım şeklinin kalıplarına uydurarak yeni ve özgün bir metin ortaya koymasını bilmiştir. Kaside nazım şekliyle kaleme alınan ve özellikle kaynak şiirin kafiye/revî harfine (mîm) bağlı kalınan diğer birçok *Kasîde-i Bürde* tercümesinde mütercimler, kafiye kelimesi bulmakta zorluk yaşarken ve bu zorluğu genellikle kaynak metnin kafiye kelimelerini ödünçleyerek aşmaya çalışırken çalışmamıza konu olan tercümenin bu müşkül durumdan oldukça uzak olduğu göze çarpmaktadır. Zira kaynak şiirden aynıyla kelime nakline nadiren başvuran mütercim, kafiye oluşturan sözcüklerin sadece sekizini olduğu gibi eserine almış, bazı kelimelerin de müştaklarını kullanma yoluna gitmiştir. Şöyle ki elem (11), rimem (53), nikam (69), darem (73), sanem (77), İrem (103), 'alem (120) ve nedem (126) metnin aslından aynen alınmış; lem telümi/lâ'im (12), samem/asam (14), tühem/töhmet (15), yenfetım/fatım (22), 'isam/'ismet (39), hikem/hikmet (47), hulum/ahlâm (58), müttesim/mevsûm (62) ve ne'am/en'âm (124) gibi sözcükler ise kafiye oluşturan kelimelerle aynı kökten türetilmiştir. Mütercim, kafiye kelimeleri dışında da kaynak şiirden yararlanmış; münsecim (6), muztarım (6), 'uzzâl (14), şeyb (15), herem (16), ketem (18), cimâh (19), cû' (26), şîba' (26), mahârim (27), keyd (29), eber (42), hevî (43), habl (44), munfasım (44), mültemis (46), teref (63), bü's (69), mülte'im (70), müsebbih (81), sâk (82), müttehem (94), dühüm (98), bitâh (99), kıst (114), eşbâl (123), hedy (124) ve zelletü'l-kadem (128) gibi bazı sözcükleri Türkçe karşılığını vermeden eserine dâhil etmiştir.

Mütercimin az da olsa günümüzde yaygın biçimde kullanılmayan arkaik Türkçe kelimeleri (b. 17: yaraklamak; b. 19, 83, 88, 97: birle; b. 20: uşanmak; b. 29, 33, 120, 124: uş; b. 32: ıssı; b. 33: dükeli; b. 51: kanı; b. 53: dirgürmek; b. 78: sınımak vb.) kullandığı ve bazı kaynak beyitleri ise Arapça-Farsça sözcük ve terkiplere pek yer vermeden güzel bir Türkçe ile tercüme ettiği görülmektedir. Bu hususa örnek niteliğindeki bazı beyitler şu şekildedir:

Ey gönül bilmezem sana n'oldı

Gözlerün kan-ıla niçün teldi (b. 1)

Dök gözün yaşını ey yüzi sulu

Çü göz oldı mahârim-ile tolu (b. 27)

Zulm idüp sünnetine ol hânun

Varmadum hîç yolına anun (b. 34)

Dahı bağlardı karnını ol şâh

Açduğı demde taş-ıla her gâh (b. 36)

Tengrinün oğludur dime zinhâr

Nitekim 'İsâya didi küffâr (b. 50)

⁴ Parantez içindeki rakamlar, manzum tercümenin beyit numaralarını göstermektedir.

Göze küçük görünür olsa garîb

Gün gibi göz kamaşur olsa karîb (b. 57)

Cinas, yazılışları ve söylenişleri aynı veya benzer, anlamları farklı olan kelimelerin bir arada kullanılmasıdır. Cinasin; benzer kelimelerden birinin isim, diğerinin fiil olması yoluyla gerçekleşen çeşidine ise cinas-ı müstevfa adı verilir. Mütercim, tercümesinin bir beytinde bu söz sanatına başvurmuş ve Arapça “asam” isminden türeyen ve sağır anlamına gelen “asamam” sözcüğü ile Türkçe “as-” fiilinden türeyen “asamam” sözcüğünü bir arada kullanmıştır:

Nush idersin velîk ben asamam

Kavl-i ‘uzzâlî gûşuma asamam (b. 14)

Mütercimin, eserinde ayet ve hadis iktibaslarına diğer *Kasîde-i Bürde* tercümelerine nazaran daha az yer verdiği ve bu noktada “Levlâke levlâke le-mâ halaktü’l-eflâke” hadîs-i kudsîsini iki (40 ve 45), “Fe-kâne kâbe kavseyni ev ednâ” (Necm, 53/9) ayet-i kerimesini ise bir beyitte (118) istimal ettiği görülmektedir.

1.2. *Kasîde-i Bürde*’nin İki Beyit Hâlinde Tercüme Edilen Beyitleri

Mütercim, *Kasîde-i Bürde*’nin 3, 4, 6, 17, 27, 29, 31, 43, 47, 55, 70, 85, 86, 96, 142 ve 154 olmak üzere toplam on altı beytini iki beyit hâlinde dilimize tercüme etmiştir. Bu durumun mütercimin, genellikle aruzun kısa kalıplarının kullanıldığı mesnevi nazım şeklini tercih etmesiyle ilgili olduğu aşikârdır. Takdir edileceği üzere son derece lirik bir üslupla kaleme alınan ve yoğun bir anlam dünyasına sahip olan *Kasîde-i Bürde*’yi farklı bir dile çevirmek kabiliyet gerektiren bir iştir. Hâl böyle olunca mütercim, anlamın eksik kaldığı durumlarda kaynak şiirin bazı beyitlerini iki beyit hâlinde tercüme etme gereği duymuş ve bu konuda başarılı da olmuştur. Bunu yaparken genellikle kaynak beytin ilk mısrasını bir beyit ile ikinci mısrasını da yine bir beyit ile tercüme etme yoluna gitmiştir. Bu hususa örnek teşkil edebilecek bazı beyitler aşağıda verilmiştir:

Kaynak Beyit:

E yahsebu’s-sabbu enne’l-hubbe münketimun

Mâ-beyne münsecimin minhü ve muztarimi [4]

Tercümesi:

‘Âşık olan sanur mı ‘âlemde

Saklanur ‘aşk kalb-i âdemde (b. 5)

Münsecimken dumû’ı gözleriniün

Muztarimken kulûbı özleriniün (b. 6)

Kaynak Beyit:

Ke’z-zehri fî terefin ve’l-bedri fî şerefî

Ve’l-bahri fî keremin ve’d-dehri fî himemi [55]

Tercümesi:

Zehre benzetdiler terefde anı

Bedre benzetdiler şerefde anı (b. 63)

Bahre benzetdiler keremde anı

Dehre benzetdiler himemde anı (b. 64)

Tercümenin sonunda yer alan *Kasîde-i Bürde*'den bağımsız üç beyitte mütercim, Hz. Peygamber'e duyduğu muhabbetten bir dem bile kendisini ayırmaması için Allah'a münacatta bulunmaktadır:

Yâ İlâhî 'azîz adun-içün

Hem müirîdün olan murâdun-içün (b. 135)

Ya'nî kim Hazret-i Muhammed-içün

Kendü Mahmûd adı Ahmed-içün (b. 136)

Bizi ayırma 'aşkdan bir dem

Eylegil rûhumuz ana mahrem (b. 137)

Bu üç beyit dikkate alındığında tercümenin beyit sayısı 134'e inecektir. Diğer taraftan gerek bu üç beyit gerekse kaynak şiirin bazı beyitlerinin iki beyit hâlinde tercüme edilmesi hususu hesaba katıldığında 161 beyitten oluşan kaynak metnin 118 beytinin dilimize çevrildiği görülecektir.

1.3. Tercümesi Yapılmayan Kaynak Beyitler

Çalışmamıza konu olan eserde kaynak şiirin 42 (*Münezzehün 'an şerîkin...*)⁵, 91 (*Âyâtü hakkın mine'r-rahmâni...*), 103 (*Lâ ta'ceben li-hasûdin...*), 105 (*Yâ hayra men yemmeme'l-âfûne...*), 111 (*Hattâ izâ lem teda'...*), 112 (*Hafazte külle makâmin...*), 113 (*Keymâ tefûze bi-vaslin...*), 114 (*Fehuzte külle fehârin...*), 115 (*Ve celle mikdâru mâ vullîte...*), 116 (*Büşrâ lenâ ma'shera'l-İslâmi...*), 117 (*Lemmâ de'allâhu dâ'inâ...*), 118 (*Râ'at kulûbe'l-idâ enbâ'ü...*), 119 (*Mâ zâle yelkâhum...*), 120 (*Veddü'l-firâra fe-kâdû...*), 121 (*Temdi'l-leyâlî velâ yedrûne...*), 122 (*Ke-enneme'd-dînü dayfün...*), 123 (*Yecürü bahra hamîsin...*), 124 (*Min külli müntedibin...*), 125 (*Hattâ gadet milletü'l-İslâmi...*), 126 (*Mekfûleten ebeden minhüm...*), 127 (*Hümi'l-cibâlü fe-sel 'anhüm...*), 128 (*Ve sel Huneynen...*), 129 (*El-musdirî'l-bîzi humran...*), 130 (*Ve'l-kâtibîne bi-sümri'l-hattî...*), 131 (*Şâki's-silâhi lehüm sîmâ...*), 132 (*Tühdî ileyke riyâhu'n-nasri...*), 133 (*Ke-ennehüm fî zuhûri'l-hayli...*), 134 (*Târet kulûbü'l-idâ...*), 138 (*Kem ceddelet kelimâtu'llâhi...*), 139 (*Kefâke bi'l-'ilmi fi'l-ümmiyyi...*), 140 (*Hademtühü bi-medîhin...*), 143 (*Feyâ hasârete nefsin...*), 144 (*Ve men yebi' âcilen...*), 145 (*În âti zenben femâ 'ahdî...*), 149 (*Ve münzü elzemtü efkârî...*), 150 (*Ve len yefûte'l-ginâ...*), 151 (*Ve lem ürid zehrete'd-dünyâ...*), 155 (*Yâ nefsi lâ taknetî...*), 156 (*Le'alle rahmete Rabbî...*), 157 (*Yâ Rabbi vec'al recâ'î...*), 158 (*Ve'ltuf bi-'abdike fi'd-dâreyni...*), 159 (*Ve'zen li-suhbi salâtin...*) ve 160 (*Ve'l-âli ve's-sahbi...*) olmak üzere toplam 43 beytinin tercüme edilmediği görülmektedir. Bu durumun, mütercimin bilinçli bir tercihi mi yoksa eseri istinsah eden müstensihnin bir hatası ya da tasarrufu mu olduğuna dair elimizde kesin bir delil olmasa da kaynak metnin dörtte birlik kısmının tercümeye dâhil edilmemesi akla ilk olarak müstensih hatasını getirmektedir. Dolayısıyla bu eserden, yeni ve tam bir nüshası bulunana kadar eksik bir *Kasîde-i Bürde* tercümesi olarak söz etmek mümkündür.

2. Nüsha Tavsifi

Manzum *Kasîde-i Bürde* tercümesi, Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail 728'de kayıtlı 212 varaklı mecmuanın 3a-36a sayfaları arasında yer almaktadır. Amasyalı Seyyid Hüseyin Efendi (ö. 1640-41'den sonra) tarafından tertip edilen mecmua, çoğunlukla şerh ile ilgili, Türkçe, Arapça ve Farsça dinî-edebî konularda yazılmış manzum ve mensur birçok eseri barındırmaktadır. Mecmuanın 17. asırda tertip edildiği göz önünde bulundurulursa çalışmamıza konu olan tercümenin de bu asır veya öncesinde kaleme alındığını söylemek mümkündür. Şeyh Sadullah el-Halvetî (ö. 881/1477)'nin izin verdiği ve güvendiği bir müridine veya musahibine atfedilen mensur *Kasîde-i Bürde* şerhinin⁶ kenarında, ilgili kaynak beytin yanında yer alan tercüme, talik hatla ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Şârih, sözü edilen *Kasîde-i Bürde* şerhinde her bir beytin şerhinin sonuna Le'âlî (ö. 1563)'nin manzum *Bürde* tercümesini de eklemiştir. Derkenarlarda ayrıca *Kasîde-i Bürde*'nin Farsça kaleme alınmış bir manzum bir de mensur tercümesi bulunmaktadır. Farsça manzum tercüme Molla Hafız Şeref (ö. 810/1407-08'den sonra)'e ait olup diğerinin müellifi

⁵ Daha önce de ifade edildiği üzere *Kasîde-i Bürde*, en eski nüshalarında 160 beyit iken sonrakilerde 165 beyte kadar ulaşmaktadır (Kaya, 2001, 24/568). Dolayısıyla karışıklığa mahal vermemek için parantez içerisinde tercümesi yapılmayan bu beyitlerin ilk kısmını vermenin faydalı olacağını düşündük.

⁶ Şerhin bazı nüshalarının (Lala İsmail 728/1, Hüsrev Paşa 599, Reşid Efendi 593 vs.) başında "Şerh-i *Kasîde-i Bürde* min te'lîf-i Hazret-i fahrü'l-ârifin kutbü'l-vâsılın Şeyh-zâde" şeklinde bir ibare yer almaktadır. Buna göre şerhin Şeyh Sadullah el-Halvetî'nin oğluna ait olabileceği de imkân dâhilindedir.

bilinmemektedir. Nüshada aynı zamanda Şerîf Mehmed Efendi'nin Arapça *Bürde* tahmisi, Le'âlî'nin mensur *Bürde* tercümesi ve Abdurrahim Karahisarî (ö. 1495-96?), Ahmed-i Rıdvân (ö. 1528-1538?), Kemâl Paşa-zâde (ö. 1534), Şemseddin Sivasî (ö. 1597) ile Esâsî (ö. 1631'den sonra)'nin manzum *Bürde* tercümeleleri de yer almaktadır.⁷

3. Çeviri Yazılı Metin

Yukarıda belirtildiği üzere mütercim, *Kasîde-i Bürde*'nin 118 beytini tercüme etmiş, yaklaşık dörtte birine tekabül eden 43 beytini ise tercüme etmemiştir. Tercümesi yapılan kaynak beyitler, bold ve italik karakterle yazılarak aşağıda verilmiş ve beyit numaraları karışıklığa mahal vermemek için sağda, köşeli parantez içerisinde gösterilmiştir. Manzum tercümeyle ait beyitler ise ilgili kaynak beytin hemen altında verilmiş ve sırayla numaralandırılmıştır.

Fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün

(Fâ'îlâtün) (fa'lün)

Hafîf . . _ _ / . _ . _ / . . _

E min tezekküri cîrânin bi-zî Selemi

Mezecte dem'an cerâ min mukletîn bi-demi [1]

- 1 Ey gönül bilmezem saña n'oldı
Gözlerün kan-ıla niçün tıldı

Em hebbeti'r-rîhu min tilkâ'i Kâzîmetin

Ve evmeza'l-berku fi'z-zalmâ'i min İdamî [2]

- 2 Bâd mı esdi küy-ı cânândan
Berķ mi lem'a kıldı ya andan

Femâ li-'ayneyke in kulte'kfüfâ hemetâ

Ve mâ li-ķalbîke in kulte'stefiķ yehimî [3]

- 3 Gözlerüne diseler ol hāmī
Yaşuñuñ tenden ol olur hāmī

- 4 Ķalbüne dahı sekr-ile ķā'im
Olmadı diseler olur hā'im

E yaķsebu's-ķabbu enne'l-ķubbe münketimun

Mâ-beyne münsecimin minhü ve mużtarimî [4]

- 5 'Âşık olan şanur mı 'âlemde
Şaķlanur 'aşķ ķalb-i âdemde

⁷ Nüsha hakkında daha detaylı bilgi için bk. Ayçiçeği, 2017, 93-94 ve Ayçiçeği, 2024, 1/403-405.

- 6 Münsecimken dumū'ı gözlerinüñ
Muẓtarimken ẓulūbı özlerinüñ

*Levle'l-hevā lem tūriḳ dem'an 'alā ẓalelin
Ve lā eriḳte li-ẓikri'l-bāni ve'l-'Alemi [5]*

- 7 Ger hevāñ olmasa gözüñ pür-āb
Oluban idiser midür bī-ḥ'āb

*Fe-keyfe tūnkiru ḥubben ba'de mā şehidet
Bihī 'aleyke 'udülü'd-dem'i ve's-seḳami [6]*

- 8 Nice inkār-ı 'aşḳa bulına yol
K'aña şāhid ola şühūd u 'udül

- 9 Birisi yaşıdur iki gözüñüñ
Birisi şufreti durur yüzüñüñ

*Ve eşbete'l-vecdü ḥaṭṭay 'abretin ve ḍanen
Mişle'l-behāri 'alā ḥaddeyke ve'l-'anemi [7]*

- 10 Kāḍī-i vecd-i 'aşḳ-ı pür-ḥālāt
İki ḥaṭ yazup eyledi işbāt

*Ne'am serā ṭayfu men ehvā fe-erreḳanī
Ve'l-ḥubbu ya'terizu'l-lezzāti bi'l-elemi [8]*

- 11 Gice gördüm ḥayālī geldi ne'am
'Aşḳı lezzāta atdı tīr-i elem

*Yā lā'imī fi'l-heva'l-'uzriyyi ma'zireten
Minnī ileyke ve lev enşafte lem telümi [9]*

- 12 Ey baña lev m iden ẓurup dā'im
Munşif olurduñ olmasañ lā'im

*'Adetke ḥālīye lā-sırrī bi-müstetirin
'Ani'l-vüṣāti ve lā-dā'i bi-münsecimi [10]*

- 13 Bilür-idüñ başuña gelse bu hāl
Olmayup sırra setr ü derde kemāl

*Maḥaḍḍteni'n-nuṣṣa lākin lestü esma'uhū
İnne'l-muḥibbe 'ani'l-'uzzālī fī ṣamemi [11]*

- 14 Nuṣḥ idersin velīk ben aşamam
Kavl-i 'uzzālī gūşuma aşamam

*İnni'ttehemtü naṣīḥa'ş-şeybi fī 'azelī
Ve'ş-şeybü eb'adü fī nuṣḥin mine't-tühemi [12]*

- 15 Töhmet itdüm naṣīḥ u şeybe çü ben
Eb'ad iken nişīb-i töhmetden

*Fe-inne emmāretī bi's-sū'i me'tte'azat
Min cehlihā bi-nezīri'ş-şeybi ve'l-heremi [13]*

- 16 Mütte'iz olmadı bu nefsi-emīr
Herem ü şeyb gerçi oldu nezīr

*Ve lā-e'addet mine'l-fi'li'l-cemīli kırā
Ḍayfin elemme bi-re'sī ğayra muḥteşemi [14]*

- 17 Daḥı yaraqlamadı fi'l-i cemīl
Zayfı kim qondı başa hem-çü zalīl

*Lev küntü a'lemü ennī mā uvaḳḳiruhū
Ketemtü sırran bedā lī minhü bi'l-ketemi [15]*

- 18 Ger bilür ola idüm anı yakīn
Ketm ideydüm ketemle sırrı yakīn

*Men lī bi-raddi cimāḥin min ğavāyetihā
Kemā yüraddü cimāḥu'l-ḥayli bi'l-lücümi [16]*

- 19 Olsa mürşid baña bir ehl-i felâh
Eylese nuṭṭ birle redd-i cimâh

*Felâ terüm bi'l-me'âşî kesre şehvetihâ
İnne't-ṭa'âme yuḡavvî şehvete'n-nehimi [17]*

- 20 Virme nefse hevâ cenâbına yol
Uşanur şanma ma'şiyetden ol

- 21 Cürm-ile kesr-i nefsi kılma merâm
Çün virür kuvvet iştihâya ṭa'am

*Ve'n-nefsü ke't-ṭıflî in tühmilhü şebbe 'alâ
Ḥubbi'r-radâ'i ve in teftımhü yenfeṭımi [18]*

- 22 Nefsi şol ṭıfla beñzedürler kim
Emer-iken anasın ola faṭım

*Fa'srif hevâhâ ve ḥâzır en tüvelliyehü
İnne'l-hevâ mâ tevellâ yuşmi ev yeşımi [19]*

- 23 Hâzer it vâlî kılma yoḡsa seni
Hâlik eyler hevâ-yı nefsi denî

*Ve râ'ihâ vehye fi'l-a'mâli sâ'imetün
Ve in hiye's-taḥleti'l-mer'â felâ tüşimi [20]*

- 24 Güt anı hıdmet içre lîk eger
Lezzet alursa andan eyle güzzer

*Kem ḥassenet lezzeten li'l-mer'i kâtileten
Min ḥayşü lem yedri enne's-sümme fi'd-desemi [21]*

- 25 Niçe kez kişie ider taḥsîn
Zehri kim andan el kıdur nefrîn

*Va'ḥşe'd-desâ'ise min cû'in ve min şibe'in
Fe-rubbe maḥmaşatin şerrun mine't-tühami [22]*

- 26 Dağı cū' u şiba'dan eyle hāzer
Gāh olur cū' olur şiba'dan şer

Ve'stefrıgı'd-dem'a min 'aynin qadi'mtele'et
Mine'l-meḥārimi ve'l-zem ḥimyete'n-nedemi [23]

- 27 Dök gözüñ yaşını_ey yüzi şulu
Çü göz oldu maḥārim-ile tolu

Ve ḥālifi'n-nefse ve's-şeyṭāne va'şihimā
Ve in hümmā maḥḥaḍāke'n-nuşḥa fe'ttehimī [24]

- 28 Nefse şeyṭāna 'āṣī ol dağı
Maḥz-ı nuşḥ itseler de saña dağı

Velā tüṭi' minhümmā ḥaşmen velā ḥakemen
Fe-ente ta'rifü keyde'l-ḥaşmi ve'l-ḥakemi [25]

- 29 Tābi' olma olara sen zinhār
Bildüñ uş keydin anlaruñ tekrār

Estaḡfiru'llāhe min ḳavlin bilā 'amelin
Leḳad nesebtü bihī neslen li-zī 'uḳumi [26]

- 30 Tevbe itdüm şu bī-'amel ḳavle
Bāver itmek 'aḳīm içün nesle

Emertüke'l-ḥayra lākin me'temertü bihī
Ve me'steḳamtü femā ḳavli leke'steḳımı [27]

- 31 Saña ḥayr-ıla emr idüp her dem
Mü'temer olmadum anuñla n'idem

- 32 İstikāmetle emr idüp çü saña
Müstaḳīm olmadum ne ıṣṣı baña

Velā tezevvedtü ḳable'l-meṭti nāfileten

Velem uşalli sivā farzın velem eşumi [28]

- 33 Zād idinmedüm uş kable'l-mevt
Dükeli benden oldu nāfile fevt

*Zalemtü sünnete men aḥya'z-ḡalāme ilā
Eni'şteket ḡademāhu'z-ḡurra min veremi [29]*

- 34 Ḥulm idüp sünnetine ol ḡānuñ
Varmadum hīḡ yolına anuñ

- 35 Ḥademān eyleyince tā ḡekvā
Giceler ider-idi ol iḡyā

*Ve ḡedde min seḡabin aḡḡā'ehū ve ḡavā
Taḡte'l-ḡicāreti keḡḡan mütreḡe'l-edemi [30]*

- 36 Daḡı baḡlardı ḡarnını ol ḡāh
Açduḡı demde ḡaḡ-ıla her ḡāh

*Ve rāvedethü'l-cibālū'ḡ-ḡümmü min zehebin
'An nefsiḡi ḡe-erāḡā eyyemā ḡememi [31]*

- 37 Didiler altun olup aḡa cibāl
Senüñ-iḡün yaratdı Ḥaḡ bizi al

- 38 Yücelik gösterüp ḡamusına ol
Meyl ḡılnadı ḡıḡ birine Resül

*Ve ekkedet zühdeḡü fihā ḡarüretühü
İnne'z-ḡarürete lā-ta'dü 'ale'l-iḡami [32]*

- 39 Virdi zühde ḡarüreti ḡuvvet
Faḡr ider mi tecāvüz-i 'iḡmet

*Fe-keyḡe ted'ü ile'd-dünyā ḡarüretü men
Levlāhu lem taḡrucı'd-dünyā mine'l-'ademi [33]*

- 40 Nice dā'ī ola ile'd-dünyā
Faqr anı didi Hāk aña *levlā*⁸

*Muhammediün seyyidü'l-kevineyni ve's-sekaleyni
ni ve'l-ferikayni min 'Urbîn ve min 'Acemi [34]*

- 41 İki kevn içre yokdur andan ulu
Şadef olsa dü-kevn odur lü'lü

*Nebiyü'ne'l-âmirü'n-nâhî felâ ehadün
Eberre fî kavli lâ minhü velâ ne'ami [35]*

- 42 Bulmadı dehr içinde andan eber
Geşt iden bu cihānı ser-tā-ser

*Hüve'l-ḥabîbü'llezî türcâ şefâ'atühü
Li-küllî hevlin mine'l-ehvâli muḳteḥimi [36]*

- 43 Sevgilüsü Hudā-yı lem-yezelün
Olısdur şefî'i her hevlün

*De'â ile'llâhi fe'l-müstemsiküne bihî
Müstemsiküne bi-ḥablin ḡayri munfaşımı [37]*

- 44 Da'vetu'llâh idende kavli-i Resûl
Ḥabldür lik munfaşım degül ol

*Fâka'n-nebiyyüne fî ḥalkın ve fî ḥulukın
Ve lem yü'dânühü fî 'ilmin velâ keremi [38]*

- 45 Fâ'ik oldı nebîler içre o şâh
Kavl-i *levlāk*⁹ olupdur aña güvâh

*Ve küllühüm min Resûli'llâhi mültemisün
Ḡarfen mine'l-baḥri ev reşfen mine'd-diyemi [39]*

⁸ “Levlâke levlâke le-mâ halaktü'l-eflâke”: Sen olmasaydın, sen olmasaydın (ey Muhammed), felekleri yaratmazdım (Yılmaz, 2013, 456).

⁹ “Levlâke levlâke le-mâ halaktü'l-eflâke”: Sen olmasaydın, sen olmasaydın (ey Muhammed), felekleri yaratmazdım (Yılmaz, 2013, 456).

- 46 Mültemisler durur kamu andan
Kaṭre vü gevheri yem ü kândan

Ve vâḳıfûne ledeyhi 'inde ḥaddihimi
Min nuḳṭati'l-'ilmi ev min şekleti'l-ḥikemi [40]

- 47 Buldı idenler aña nisbetini
Nokṭa 'ilmini şekle ḥikmetini

Fehve'llezî temme ma'nâhu ve şûretühû
Şümme'sṭafâhu ḥabîben bâri'ü'n-nesemi [41]

- 48 Oldı kâmil çü şûret ü ma'nâ
Kıldı Bârî [anı] mutaşaffâ

Da' me'dde'athü'n-naşârâ fî nebiyyihimi
Va'ḥküüm bimâ şî'te medḥan fîhi va'ḥtekimi [43]

- 49 Hüküm idüp ululuğına her bâr
Medḥini eyle ol şehüñ tekrâr

- 50 Tengrinüñ oğlıdur dime zinhâr
Nitekim 'İsâya didi küffâr

Ve'nsüb ilâ zâtihi mâ şî'te min şerefin
Ve'nsüb ilâ kadrihi mâ şî'te min 'izami [44]

- 51 Kanı zâtı gibi şerîf ü şefî
Kanı kadri gibi bülend ü refî

Fe-inne fazle Resûli'llâhi leyse lehû
Ḥaddün fe-yu'ribe 'anhu nâṭıḳun bi-femi [45]

- 52 Vardur anda şu deñlü fazl u kemâl
K'olur andan lisân-ı nâṭıḳ lâl

Lev nāsebet qādreḥū āyātühū 'izāmen
Aḥye'smühū ḥīne yūd'ā dārise'r-rimemi [46]

- 53 Hem-çü qadr olsa mu'cize 'izāmı
 Dirgür-idi_ismi dārise'r-rimemi

Lem yemteḥinnā bimā ta'ye'l-'uḳülū biḥī
Ḥırşan 'aleynā felem nerteb velem nehimi [47]

- 54 İmtihān itmedi bizi o Resūl
 Anuñ-ile ki arar anda 'uḳül

- 55 Ḥırşan idi ol ümmete tā kim
 İtmedük reyb olmaduk ḥātim

E'ye'l-verā fehmi ma'nāhu fe leyse yūrā
Li'l-ḳurbi ve'l-bu'di fīhi ḡayru münfeḥimi [48]

- 56 Halkı yormışdı fehm-i ma'nāsı
 Ḳurb u bu'dında cümle-i nāsı

Ke's-şemsi teẓheru li'l-'ayneyni min bu'udin
Şaḡīraten ve tüküllü't-ṭarfe min ememi [49]

- 57 Göze küçük görünür olsa ḡarīb
 Gün gibi göz ḳamaşur olsa ḳarīb

Ve keyfe yūdrikū fi'd-dünyā ḥaḳīḳateḥū
Ḳavmün niyāmün tesellev 'anhu bi'l-ḥulumi [50]

- 58 Nice derk ide anı ḳavm-i niyām
 K'anları ide tesliyet ahlām

Fe-mebleḡu'l-'ilmi fīhi ennehū beşerun
Ve ennehū ḡayru ḡalḳı'llāhi küllihimi [51]

- 59 İrişür aña 'ilm-i dānāyān
 K'ol durur ḡayr-ı cümle maḥlūḳān

Ve küllü āyin ete'r-ruslū'l-kirāmu bihā
Fe-inneme'tteṣalet min nūrihī bihimi [52]

- 60 Heme āyāt u mu'cizāt-ı rusül
Andan olmuşdur anlara vāşıl

Fe-innehū ṣemsü fazlın hümm kevākibühā
Yuzhırne envārehā li'n-nāsi fī'z-zulemi [53]

- 61 Şems-i fazl ol durur olar kevkeb
Nūrın ızhār iderler ender-şeb

Ekrım bi-halkı nebiyyin zānehū hulukun
Bi'l-hüsni müştemilin bi'l-bişri müttesimi [54]

- 62 Kerem-i halk u hulk-ıla ma'lüm
Hüsni-ile bişr-ile odur mevsüm

Ke'z-zehri fī terefin ve'l-bedri fī şerefin
Ve'l-baḥri fī keremin ve'd-dehri fī himemi [55]

- 63 Zehre beñzetdiler terefde anı
Bedre beñzetdiler şerefde anı

- 64 Baḥre beñzetdiler keremde anı
Dehre beñzetdiler himemde anı

Ke-ennehū vehve ferdün fī celāletihī
Fī 'askerin ḥıne telkāhu ve fī ḥaşemi [56]

- 65 Ferd gibi ol celāletinde hemān
Bir ulu ceyş içinde idi o cān

Ke-enneme'l-lü'lü'ü'l-meknūnū fī şadefin
Min ma'diney mantıḳın minhū ve mübtesemi [57]

- 66 Anuñ ağzında mantıq-ı mevzûn
Şadef içinde şan dūr-i meknûn

Lā t̤ibe ya'dilü t̤urben zamme a'zumehü
T̤ubā li-münteshıktın minhü ve mülteşimi [58]

- 67 T̤urbi kim olmaz aña t̤ib-i 'adıl
Z̤ı ki şemm idüp eyledi taqbıl

Ebāne mevlidühü 'an t̤ibi 'unşurihi
Yā t̤ibe mübtede'in minhü ve muhtetemi [59]

- 68 Mevlidi zāhir itdi 'unşurınuñ
T̤ibini evvelinüñ āhirinüñ

Yevmün teferrese f̤ihî'l-Fürsü ennehümü
Qad ünzirü bi-hulûlî'l-bü'si ve'n-nıqami [60]

- 69 T̤oğduğı gün ferāset itdi 'Acem
Münzir oldukların be-bü's ü niqam

Ve bāte eyvānū Kısra vehve münşadi'un
Ke-şemli aşhābi Kısra ğayra mülte'imi [61]

- 70 Göçdi eyvān-ı Kısra oldı ħarāb
Mülte'im olmadı giden aşhāb

Ve'n-nāru ħāmidetü'l-enfāsi min esefin
'Aleyhi ve'n-nehru sāhi'l-'ayni min sedemi [62]

- 71 Ĥāmid enfāsi ħüzn-ile nāruñ
Sāhî 'aynı nedemden enhāruñ

Ve sâ'e sâvete en ğādat buhayratühā
Ve rudde vāridühā bi'l-ġayzi ħıne zami [63]

- 72 Sāvenüñ bahrı yire geçdi hemān
Döner-idi gelen girü zam'an

Ke-enne bi'n-nāri mā bi'l-mā'i min belelin
Huznen ve bi'l-mā'i mā bi'n-nāri min dāremi [64]

- 73 Güyiyā nāra hāşıl oldu nem
Hüzn-ile āba hem çü nār-ı dārem

Ve'l-cinnü tehtifü ve'l-envāru sātī'atün
Ve'l-ḥaḳḳu yezheru min ma'nen ve min kelimi [65]

- 74 Cin idüp şayha nūr olup bāhir
Oldı ḥaḳ lafz u ma'nādan bāhir

'Amū ve şammū fe-i'lānū'l-beşā'iri lem
Tūsma' ve bāriḳatü'l-inzāri lem tüşemi [66]

- 75 Aşam olmadı sāmi'-i i'lān
Görmedi berḳi zümre-i kūrān

Min ba'di mā aḥbera'l-aḳvāme kāhinühüm
Bi-enne dīnehümü'l-mu'vecce lem yeḳumi [67]

- 76 Virmiş-iken ḥaber bunı kāhin
Ḳā'im ü dā'im olmaya ol dīn

Ve ba'de mā 'āyenü fi'l-ufḳi min şühübün
Münḳaḍḍatin vefḳa mā fi'l-arzi min şanemi [68]

- 77 Görmüş-iken şihāb anda o dem
Sāḳıṭ olur niteki yirde şanem

Ḥattā ḡadā 'an ṭarīḳi'l-vaḥyi münhezimün
Mine's-şeyāṭini yeḳfū işre münhezimi [69]

- 78 Tā şınup ḳaçdı leşker-i İblīs
Birbiri eşerince_inüp telbīs

Ke-ennehüm hereben ebṭālū Ebrehetin

Ev 'askerun bi'l-ḥaşā min rāḥateyhi rumi [70]

- 79 Şanki ebṭāl-i Ebreheydi hemān
Hārib olduğda leşker-i şeyṭān

- 80 Yāho şol 'asker-idi rüz-ı ğazā
Münhezim kıldı anı müşt-i ḥaşā

Nebzen bihī ba'de tesbīḥin bi-baṭnihimā

Nebze'l-müsebbihī min aḥşā'i mülteḳımı [71]

- 81 Müşt içinde müsebbih-idi ḥaşā
Şanki ḥūt içre Yūnus-ı Mettā

Cā'et li-da'vetihi'l-eşcāru sācideten

Temşī ileyhi 'alā sākın bilā-ḳademi [72]

- 82 Şeceri da'vet itdüğünde hemān
Bī-ḳadem sākı üzre oldı revān

Ke-ennemā seṭaret seṭran limā ketebet

Fürū'uhā min bedī'i'l-ḥaṭṭi fi'l-leḳami [73]

- 83 Şanki kıldı yol üzre anda şecer
Fer'i birle ḥuṭūṭına mışar

Mişle'l-ġamāmeti ennā sāre sā'ireten

Teḳīhi ḥarre vaṭīsin li'l-hecīri ḥami [74]

- 84 Nerde seyr ider-ise sā'iredi
Bir ġamāme şu dem ki hāciredi

Aḳsemtü bi'l-ḳameri'l-münşakḳi inne lehū

Min ḳalbihī nisbeten mebrūrate'l-ḳasemi [75]

- 85 Şakḳ olan ayı nisbet itsem eger
Ḳalbine ḥalf idüp olurdum eber

Ve mā ḥave'l-ġāru min ḥayrin ve min keremin
Ve küllü ṭarfin mine'l-küffāri 'anhü 'ami [76]

- 86 Kerem ü hayr olup içi ġāruñ
Görmez oldı 'uyūnı küffāruñ

Fe's-şıdķu fi'l-ġāri ve's-şiddīķu lem yerimā
Ve hüüm yeķülüne mā bi'l-ġāri min erimi [77]

- 87 Şıdķ u Şiddīķ eyledükde kemīn
Didiler yokdur anda hīç meķīn

Zannü'l-ḥamāme ve zannu'l-'ankebüte 'alā
Ḥayri'l-beriyyeti lem tensüic ve lem teḥumi [78]

- 88 Şandılar 'ankebüt birle ḥamām
Nesc idüp aña olmadı ḥavvām

Viķāyetu'llāhi aġnet 'an muzā'afetin
Mine'd-dürü'i ve 'an 'ālin mine'l-'uṭumi [79]

- 89 Hıfz-ı Hāķ eylemişdi anı ġanī
Dır'a vü hışna oldı müstaġnī

Mā sāmeni'd-dehru ḡaymen ve'stecertü bihī
İllā ve niltü civāran minhü lem yeḡumi [80]

- 90 Müstecīre hiç olmadı cevvar
Felek illā ki andan irdi civār

Ve le'l-temestü ġine'd-dāreyni min yedihi
İlle'stelemtü'n-nedā min ḥayri müstelemi [81]

- 91 Kimse destinden olmadı sā'il
Kıldı illā nedā elin taķbīl

Lā tūnkiri'l-vaḥye min rū'yāhu inne lehū
Ḳalben izā nāmeti'l-ʿaynāni lem yenemi [82]

- 92 Vaḥy olurdu düşünde itme ʿinād
 Uyusa çeşmi uyumazdı fuʿād

Fe-zāke ḥīne būlūḡın min nübüvvetihī
Fe-leyse yūnkeru fīhi ḥālū muḥtelimi [83]

- 93 İbtidā-i nübüvvetinde bu ḥāl
 Mūnker olmaz nite ki ḥulm-i ricāl

Tebāreka'llāhu mā vaḥyūn bi-mūktesebin
Velā nebiyyūn ʿalā ḡaybin bi-müttehemi [84]

- 94 Çünkü vaḥy oldu ḡayr-ı mūktesebī
 Müttehem olırsar mı hīç Nebī

Kem ebreʿet vaṣāben bi'l-lemsi rāḥatuhū
Ve aṭlaḳat eriben min ribḳati'l-lememi [85]

- 95 Niçe merzāyı nitekim ʿİsā
 Eyledi lems-ile yedi ibrā

- 96 Niçe muḥtācı ol ḥabīb el-ḥaḳ
 Ḳayd-ı ʿiṣyāndan eyledi muṭlaḳ

Ve aḥyeti's-senete'ş-ṣehbā'e daʿvetühū
Ḥattā ḥaket ḡurreten fi'l-a'şuri'd-dühümi [86]

- 97 Hem duʿā birle eyledi iḥyā
 Sene-i ḳaḥṭı şöyle kim ḥattā

- 98 Dir gören ḡurre-i dühüm mişli
 Ḳaḥṭ olan yıllar içre ol ḥavli

Bi-ʿarızın cāde ev ḥilte'l-biṭāḥa bihā
Seybūn mine'l-yemmi ev seylūn mine'l-ʿArimi [87]

- 99 Ebr-i bārān-ile biṭāḥ ol sāl
Seyl-i ‘Arimdi ya yem-i seyyāl

Da’nī ve vaşfiye āyātin lehū zaheret
Zuhūra nārī’l-kırā leylen ‘alā ‘alemi [88]

- 100 Terk idüp vaşf-ı āyetümle beni
Āyet oldu çü vaşfa müstağnī

Fe’d-dürrü yezdādü hüsnen vehve muntazımun
Ve leyse yenkušu kadren ġayra muntazımı [89]

- 101 Dürr nazm olsa hüsni ola füzün
Olmadı kadri olısar mı nigün

Femā teṭāvele āmālū’l-medīhi ilā
Mā fīhi min keremi’l-aḥlākı ve’ş-şiyemi [90]

- 102 Āmil-i mādih oldu çünki kaşır
Hulk vaşfında eyledi takşır

Lem takterin bi-zamānin vehye tuḥbirunā
‘Ani’l-me‘ādi ve ‘an ‘Ādin ve ‘an İremi [92]

- 103 Muḳterin olmadı zamāna o hem
Muḥbiridür me‘ād u ‘Ād u İrem

Dāmet ledeynā fe-fāḳat külle mu‘cizetin
Mine’n-nebiyyīne iz cā’et ve lem tedümi [93]

- 104 Dā’im olup bizümle oldu Nübī
Fā’ik-i mu‘cizāt-ı küll-i nebī

Muḥakkemātün femā yūbḳīne min şübehin
Lizī şikāḳin ve lā yebḡīne min ḥakemi [94]

- 105 Hâkim-i muhkem oldu ol naşşâ
Şübhe-i haşmı eylemez ibkâ

Mâ hūribet kaṭṭu illā 'āde min ḥarabin
A'de'l-e'ādī ileyhā mülkīye's-selemi [95]

- 106 Kılmadı harb anuñla bir a'dâ
Harbden 'avdet eyledi illâ

Reddet belâğatühā da'vâ mu'arızihā
Redde'l-ğayūri yede'l-cāni 'anī'l-ḥurami [96]

- 107 Ğalib âmed belâgat-i Qur'an
Da'vāsına mu'arızuñ her ân

- 108 Redd idüp maḥreminden eyledi dūr
Yed-i cānīyi şanki merd-i ğayūr

Lehā me'ānin ke-mevci'l-baḥri fī mededin
Ve fevka cevherihī fī'l-ḥüsnī ve'l-ḳıyemī [97]

- 109 Mevc-i deryâ gibi me'ānisi çok
Cevheri gibi hîç cevher yok

Femâ tū'addü velâ tühşâ 'acâ'ibühā
Velâ tūsāmü 'ale'l-iksâri bi's-se'emi [98]

- 110 'Adde yokdur 'acâ'ibini mecâl
Gelmez iksâr olınsa ḳalbe melâl

Ḳarrat bihā 'aynu ḳārīhā fe-ḳultü lehū
Leḳad zafirte bi-ḥablī'llāhi fa'teşimi [99]

- 111 Ḳārinüñ 'aynını görüp pür-nūr
Didüm ol dem muzafferü'l-manşūr

İn tetlühā ḥīfeten min ḥarri nāri lezā
Eṭfa'te ḥarra lezā min virdiha's-şebimi [100]

- 112 Bīm idüp eyleseñ tilāvetini
Söndürürsün lezā ẖarāretini

Ke-ennehe'l-ḥavzu tebyeẓẓu'l-vüçühü bihī
Mine'l-‘uṣāti ve ḳad cā’ühü ke'l-ḥumemi [101]

- 113 Ḥavza beñzer k’anuñla rūy-ı ‘uṣāt
Hem-çü engişt olanda bula necāt

Ve ke’ş-şırāṭi ve ke’l-mīzāni ma’dileten
Fe’l-ḳıstı min ğayrihā fi’n-nāsi lem yeḳumi [102]

- 114 Daḫı beñzer şırāṭ u mīzāna
Ḳıst anuñ ğayrı yokdur insāna

Ḳad tünkiru’l-‘aynu ḍav’e’ş-şemsi min remedin
Ve yünkiru’l-femü ṭa’m-e’l-mā’i min seḳami [104]

- 115 Caḫd ider şemsi zümre-i kūrān
Ṭa’m-ı ābı saḳīm olan insān

Ve men hüve’l-āyetü’l-kübrā li-mu’tebirin
Ve men hüve’n-ni‘metü’l-‘uzmā li-muḡtenimi [106]

- 116 Āyetiydi özüñ velī kübrā
Ni‘metiydi yüzüñ veli ‘uzmā

Serayte min ḥaramin leylen ilā ḥaramin
Kemā sera’l-bedru fī dācin mine’z-zulemi [107]

- 117 Bir gice itdi Ḥaḳ seni isrā
Mekmeden tā-be-Mescid-i Akṣā

Ve bitte terḳā ilā en nilte menzileten
Min ḳābe ḳavseyni lem tūdrek ve lem türemi [108]

- 118 Andan itdüñ 'urûc bālāya
 Ẹābe kavseyne yāḥud ednāya¹⁰

Ve Ẹaddemetke cemī' u'l-enbiyā'i bihā
Ve'r-rusli taẸdīme maḥdūmin 'alā ḥademi [109]

- 119 Olduñ ervāḥ-ı enbiyāya imām
 Ḥāce idüñ nebīler idi ğulām

Ve ente taḥteriku's-seb'a't-ḫbāka bihim
Fī mevķibin künte fīhi ṣāḥibe'l-'alemi [110]

- 120 Ẹaḫ idüp yidi ḫākı anda müdām
 Olduñ uş ṣāḥib-i livā-yı 'alem

Ve men tekün bi-Resūli'llāhi nuşretühü
İn telḫahü'l-üsdü fī ācāmihā tecimi [135]

- 121 Şol kim ola Resūl-ile manşūr
 Esed irse aña Ẹalur bī-zūr

Ve len terā min veliyyin ğayra münteşrin
Bihī velā min 'adüvvin ğayra münḫaşımı [136]

- 122 Bir velī var mı olmaya manşūr
 Bir 'adū var mı olmaya maḫhūr

Eḫalle ümmetehü fī ḫırzi milletihī
Ke'l-leyşi ḫalle me'a'l-eşbāli fī ecemi [137]

- 123 Ḥırz-ı milletin eyleyüp inzāl
 Ümmetin Ẹıldı yanuña eşbāl

İz Ẹalledāniye mā tüḫşā 'avāḫıbühü
Ke-ennenī bihimā hedyün mine'n-ne'ami [141]

¹⁰ "Fe-kāne kābe kavseyne ev ednā": Onunla aralarındaki mesafe, iki yay arası kadar yahut daha az kaldı (Necm, 53/9) (Yılmaz, 2013, 167).

- 124 Halka gerdende haşyet-i encām
Beñzedüm hedye uş mine'l-en'ām

*Eṭa'tü ğayye's-şibā fi'l-ḥāleteyni ve mā
Haşşaltü illā 'ale'l-āşāmi ve'n-nedemi [142]*

- 125 Uymuş-idi dalāle şanki şabī
İki ḥāletde daḥı nefsi-i ğabī

- 126 Dem-i şeyb ü şebāb içinde n'idem
Hāşilum yok meger ki cürm ü nedem

*Fe-inne lī zimmeten minhü bi-tesmiyetī
Muḥammeden vehve evfe'l-ḥalkı bi'z-zimemi [146]*

- 127 Umaram va'desine ide vefā
Va'deye çünki oldu ol evfā

*İn lem yekün fī me'ādī āḥizen bi-yedī
Fazlen ve illā fekul yā zellele'l-ḳademi [147]*

- 128 Dest-gır olmaz-ise rüz-ı kıyām
Vir baña zelletü'l-ḳadem diyü nām

*Hāşāhü en yuḥrime'r-rācī mekārimehü
Ev yercī'a'l-cāru minhü ğayra muḥteremi [148]*

- 129 Ola maḥrūm añlamam ḥāşā
Kılan andan mekārimini recā

*Yā ekreme'l-ḥalkı mā lī men elüzü bihī
Sivāke 'inde ḥulūlī'l-ḥādīşī'l-'amemi [152]*

- 130 Ey ḳamu ḥalkuñ ekremi bī-fevt
Baña yokdur sivāke 'inde'l-mevt

*Velen yedīḳa Resūla'llāhi cāhūke bī
İzī'l-kerīmü tecellā bi'smi münteḳımı [153]*

- 131 Dāyîk olmaz benümle hergiz cāh
İntikām eyledükde cürme İllāh

Fe-inne min cūdıke'd-dünyā ve darretehā
Ve min 'ulūmike 'ilme'l-levhı ve'l-ķalemi [154]

- 132 Dār-ı dünyā vü dār-ı 'uķbā hem
Ba'z-ı cūduñ olupdur ey ekrem

- 133 Daħı 'ilmüñden oldı ba'z-ı ĥaķır
'İlm kim levħa yazdı kıl-k-i debır

Mā ranneħat 'azebātı'l-bāni rıħu şabā
Ve eķrabe'l-'ıse ĥādı'l-'ısi bi'n-neġami [161]

- 134 Nitekim mā'il ola ĥarf-ı şecer
Bāġa esdükçe ĥoş nesım-i seħer

- 135 Yā İllāhı 'azız aduñ-iķün
Hem mürıdüñ olan murāduñ-iķün

- 136 Ya'nı kim Ĥazret-i Muħammed-iķün
Kendü Maħmūd adı Aħmed-iķün

- 137 Bizi ayırma 'aşķdan bir dem
Eylegil rūħumuz aña maħrem

Sonuç

Türk edebiyatında Bûsîrî'nin *Kasîde-i Bürde*'si için yapılan manzum ve mensur tercümeler, üzerine yazılan şerhler, tahmisler, tesdis ve tesbi'ler hatta ta'şirler ve nazireler geniş bir literatür oluşturacak kadar çoktur. 15. yüzyıldan başlayarak günümüze kadar uzanan bu literatür, yapılan geniş çaplı kütüphane taramaları neticesinde sürekli olarak güncellenmekte ve her geçen gün *Kasîde-i Bürde*'ye dair yeni bir eser ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi Lala İsmail 728'de kayıtlı 212 varaklı mecmuanın 3a-36a sayfaları arasında yer alan manzum bir *Kasîde-i Bürde* tercümesi literatüre kazandırılmıştır. Kim tarafından ve ne zaman yapıldığı belirsiz olan bu tercüme, diğerlerinden farklı olarak mesnevi nazım şekliyle ve aruzun *fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır. Mütercim, zaman zaman bazı aruz tasarruflarına başvursa da vezni başarıyla tatbik ettiğini söylemek mümkündür. Sözünü ettiğimiz nüshada, 161 beyitten oluşan kaynak metnin 118 beytinin tercümesi mevcuttur. Diğer bir ifadeyle kaynak şiirin 43 beytinin tercümesi ya mütercimin tercihiyle yapılmamış ya da müstensihnin tasarrufuyla bu nüshaya eklenmemiştir. Kaynak metnin bazı beyitlerinin iki beyit hâlinde tercüme edilmesi ve eserin sonunda yer alan *Kasîde-i Bürde*'den bağımsız üç beyit hesaba katıldığında tercümenin beyit sayısı 137'ye yükselmektedir. Gerek her beytin kendi arasında kafiyeyle oluşu gerekse veznin vermiş olduğu rahatlığın tercümeyle yansıdığı görülmektedir. Sanatlı söyleyişten uzak duran mütercimin kaynak şiirden aynıyla kelime nakline de çok fazla başvurmadığı ve gayet sade bir dil kullandığı göze çarpmaktadır. Bunun yanında mütercim, muhteva yönünden kaynak metne tam anlamıyla bağlı kalmamış, daha ziyade asli beyitlerin anlamını yansıtmaya gayreti içerisinde olmuştur.

Bu çalışmayla *Kasîde-i Bürde*'nin manzum tercümelerinden birisi daha gün yüzüne çıkarılmış ve ilgili literatürün mevcut birikimine bir yenisi daha eklenmiştir. Çalışmanın, benzerlerine ışık tutması ve sahayla ilgilenen araştırmacılara katkı sağlaması temenni edilmektedir.

Kaynakça

- Ayçiçeği, Bünyamin. *Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'sinin Geçmişten Günümüze Türkiye Toplumuna Üzerindeki Akademik, Sosyal ve Dinî Etkileri*. Program Kodu: 1002. Proje No: 215K398. Tübitak Sobag-Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu. Proje Yürütücüsü: Bünyamin Ayçiçeği. Araştırmacılar: Abdurrahman Özdemir, Ayşe Ayçiçeği Dinn, Nurettin Gemici, Ali Selçuk, Fatih Yaman. İstanbul, 2017.
- Ayçiçeği, Bünyamin (Proje Yürütücüsü). Araştırmacılar: Ayçiçeği Dinn, Ayşe-Gemici, Nurettin-Özdemir, Abdurrahman-Selçuk, Ali-Yaman, Fatih. "Proje Çalışması: Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'sinin Geçmişten Günümüze Türkiye Toplumuna Üzerindeki Akademik, Sosyal ve Dinî Etkileri". *Türk Edebiyatında Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'si Cilt 1: Nüshalar, Edebiyata, Sosyal Hayata ve Sanata Etkisi*. ed. Bünyamin Ayçiçeği. 1/291-531. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2024.
- Demirayak, Kenan. "Kasîdetü'l-Bürde". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/566-568. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Durmuş, İsmail. "Muhammed/Arap Edebiyatı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/450-456. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Güler, Ömer Said. *Ka'b b. Zühre'nin Kasîde-i Bürde'sine Osmanlı Döneminde Yazılan Türkçe Şerhler (Karşılaştırmalı İnceleme-Üsküdüârî Ahmed Efendi, Abdurrahman Abdî Paşa ve İsmüddin Efendi Şerhlerinin Tenkitli Neşirleri)*. İstanbul: İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Güler, Ömer Said. *Bir Şiir Bir Hırka, Kasîde-i Bürde'nin Türkçe Şerhleri II*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2023.
- Kaya, Mahmut. "Kasîdetü'l-Bürde". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/568-569. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kaya, Mahmut. "Bûsîrî, Muhammed b. Saîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/468-470. Ankara: TDV Yayınları, 2018.
- Koç, Hamza. "Kasîde-i Bürde'nin Türkçe Manzum Tercümeleri". *Türk Edebiyatında Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'si Cilt 1: Nüshalar, Edebiyata, Sosyal Hayata ve Sanata Etkisi*. ed. Bünyamin Ayçiçeği. 1/99-168. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2024.
- Yılmaz, Mehmet. *Kültürümüzde Ayet ve Hadisler*. İstanbul: Kesit Yayınları, 2013.